

Exercicios autoavaliables descargables da unidade 14 sobre a descolonización e Terceiro Mundo

Aquí te encontrarás con dúas actividades para axudarche a profundar no coñecemento do proceso de descolonización. Para cada actividade tes unha pequena guía que pode serche útil para redactar as respostas. Aínda que despois tes a solución aportada polo profesorado, é moi conveniente que antes procures facer o teu propio comentario, a túa propia resposta. Recorda que a túa proposta non ten que ser igual ao do profesorado, pero si debe incluír os aspectos fundamentais que nos axuden a comprender o documento histórico, e que é moi importante que a redacción (a escritura) sexa correcta.

1. Comentario dun texto:

- Le con atención o texto, e nunha segunda lectura subliña os conceptos máis importantes. Non debes iniciar o comentario ata que entendas todas as palabras. Se é necesario repasa a Unidade 14

"O pobo francés, polo referendo do 8 de xaneiro de 1961, recoñeceu aos alxerinos o dereito de escoller, mediante consulta por sufraxio directo e universal, o seu destino político con relación á República francesa. As conversacións celebradas en Evian do 7 ao 18 de marzo de 1962 entre o Goberno da República e a Fronte de Liberación Nacional chegaron á seguinte conclusión: un cesamento do fogo acordouse; concluirán as operacións militares e a loita armada en territorio alxerino o 19 de marzo. As garantías sobre realización da autodeterminación e organización dos poderes públicos en Alxeria durante o período transitorio, definíronse de acordo. A formación, como secuela da autodeterminación dun Estado independente e soberano, parece conforme ás realidades alxerinas; nestas condicións e respondendo ao interese dos dous países, a cooperación de Francia e de Alxeria, o Goberno francés estima co F.L.N. que a solución da independencia de Alxeria en cooperación con Francia é a que corresponde a esta situación. Polo tanto, o Goberno e o F.L.N. definiron, de acordo, esta solución con declaración que a someterán aos seus electores polo escrutinio de autodeterminación".

Acordos de Evian, 18 de marzo de 1962

1. O comentario debe comezar cunha introdución onde o contido do texto se contextualice no proceso histórico (descolonización) e no ámbito xeográfico (norte de África) que lle corresponden.
2. Nun segundo paso, se deben analizar e explicar polo miúdo os conceptos e acontecementos históricos presente no texto.
3. Por último, debemos concluír cunha valoración histórica dos Acordos e, se nos sentimos seguros, cunha opinión persoal sobre os mesmos (Alxeria desde a independencia).

2. Comentario dun mapa histórico:

- Observa o mapa, fixándote na data, no título e na lenda. Só despois de comprender o seu significado pódese realizar o comentario que debe seguir un esquema semellante ao do comentario dun texto: —Descrición; —Interpretación; e —Conclusión.

UNIÓN INDIA: 1947

1. Solución ao comentario de texto:

— O texto é o preámbulo do acordos tomados en 1962 na cidade francesa de Evian entre o Estado francés e o grupo independentista alxeriano da Fronte de Liberación Nacional. Este acordo puxo fin a Guerra de Independencia alxeriana, aínda que os conflitos seguiron cos colonos brancos. En outubro de 1962, Alxeria proclamou a súa independencia e entrou na ONU.

A independencia de Alxeria foi das máis cruentas —máis dun millón de mortos— do proceso de descolonización que se estendeu polos continentes africano e asiático despois da II Guerra Mundial.

— Entre os factores xerais que explican o proceso descolonizador podemos destacar:

- A contribución das colonias ao esforzo bélico das metrópoles durante as dúas guerras mundiais. Iso fíxose ser consciente do seu potencial e, ademais, comprobaron a debilidade das potencias occidentais.

- As ideas nacionalistas, de orixe europea, medraron entre a poboación colonizada. Aquí xogou un papel crucial a minoría burguesa educada en Europa. O nacionalismo reclamou, cada vez con máis forza, a soberanía e o fin da intervención estranxeira.

- En Occidente tamén creceron os grupos de oposición á colonización e os organismos internacionais (ONU) aprobaron resolucións contrarias ao colonialismo. Sen embargo, o factor decisivo foi o interese no proceso de EE UU e a URSS, que levaron o seu enfrontamento durante a Guerra Fría ao novo escenario creado coa descolonización.

Alxeria fóra colonia francesa desde 1830. A chegada masiva de colonos franceses desde finais do século XIX marcou o proceso descolonizador. O colonos brancos fixéronse coas mellores terras e crearon unha administración que pretendía a aculturación dos indíxenas. Alxeria era considerada por Francia como unha provincia máis.

O movemento independentista existente desde a II Guerra Mundial creou a FLN en 1954, e iniciou a loita armada pola independencia. A represión do exército francés foi durísima, negándose a independencia a Alxeria mentres se lle “concedía” a Marrocos e Túnez en 1956. Entre 1956 e 1957 tivo lugar a chamada “Batalla de Alxer”: os ataques terroristas da FLN eran contestados de forma salvaxe polo xeneral Jacques Massu. As autoridades francesas chegaron a impoñer o desprazamento de máis de dous millóns de alxerianos dos seus fogares.

A represión non fixo máis que aumentar o apoio á causa independentista. O presidente francés, o xeneral De Gaulle, viuse obrigado a recuar e en 1959 aceptou o principio de autodeterminación. Os colonos brancos non o aceptaron, creando a organización terrorista OAS (Organización da Armada Secreta), atentando tanto contra os independentistas alxerianos, como contra os propios franceses partidarios de concederlles a independencia.

Así se chegou á firma dos Acordos de Evian, en 1962. Unha nova onda de atentados da OAS non impediu que se celebrase un referendo en xullo de 1962, no que só 16.000 votos foron o contrarios á independencia.

— A independencia abriu grandes expectativas para os alxerianos, pero estas, en gran medida, non se cumpriron. Como en moitas outras ex-colonias, a FLN converteuse no “partido único”, monopolizando o poder político co apoio do Exército, que tamén controla.

A corrupción e a ineficacia da administración mantivo na pobreza a maioría da poboación a pesar de contar con importantes recursos enerxéticos (gas natural). Só unha minoría, ligada ao poder político, se beneficia das riquezas naturais. A FLN estableceu unha ditadura e toda disidencia é reprimida con violencia.

En 1988, un motín popular (“a revolta da sémola”) obrigou a FLN a convocar eleccións que foron ganadas pola Fronte Islámica de Salvación (FIS). Un golpe militar, apoiado polas potencias occidentais, conduciu a unha guerra non declarada entre os islamistas e o Exército. De novo, a FLN controla o poder total.

2. Solución ao comentario do mapa histórico:

— O mapa representa á colonia británica da Unión India no ano da súa independencia, 1947. Destácanse as rexións segundo a maioría relixiosa dominante: hindú ou musulmá, sen ter en conta a outras minorías. A división relixiosa vai xogar un papel fundamental desde o mesmo momento da independencia, e ata a actualidade.

Nas zonas de maioría musulmá, despois de constantes e cruentos enfrontamentos e guerras, hoxe existen dous Estados: Paquistán e Bangla Desh, mentres a maioría do territorio da península do Indostán constitúe o Estado da India. Birmania (Myanmar) e Ceilán (Sri Lanka) independizáronse en 1948.

— A Unión India era a “xoia da coroa” do Imperio colonial británico. A finais do século XIX xa se tiña creado o Partido do Congreso, formado por hindús burgueses educados na metrópole. Este partido foi tolerado polos británicos ata que as súas actividades acadaron un carácter cada vez máis nacionalista.

O líder indiscutible do Partido do Congreso e do movemento cara a independencia foi o Mahatma Gandhi. As súas campañas de desobediencia civil e os seus postulados de “non violencia” foron acadando cada vez maior apoio entre a poboación da colonia. Gandhi propugnou o boicoteo das institucións coloniais e dos seus produtos; a renuncia a calquera cargo colonial; non pagar impostos e non aceptar o dominio británico. Os británicos encarceraron en varias ocasións como consecuencia do éxito das súas campañas. A súa campaña de máis sona foi a “marcha do sal”, de 400 km, en 1930. A marcha realizouse como protesta contra os impostos do sal e Gandhi e os seus seguidores comezaron a elaborar o seu propio sal utilizando a auga do mar.

A resposta dos británicos ás campañas de Gandhi foron a represión e o apoio a un grupo rival de relixión islámica, a Liga Musulmá, liderado por Alí Jinnah. Este grupo pretendía crear un Estado propio para a minoría islámica da colonia.

Durante a II Guerra Mundial recraron as protestas nacionalistas e a represión británica acentuouse. Gandhi iniciou o movemento “Abandonen a India” en 1942, e foi de novo encarcerado polos británicos. As folgas e protestas aumentaron, moitas delas violentas. Máis de 100.000 persoas foron detidas e moitos manifestantes foron mallados en público. Gandhi mantívose 21 días en folga de fame, a pesar da súa mala saúde.

Ante a imposibilidade de seguir mantendo a colonia, sobre todo despois dos efectos da guerra para a economía británica, o goberno decidiu negociar a independencia ao finalizar a guerra. En 1946 liberou a tódolos presos políticos. O 15 de agosto de 2007 declarouse a independencia da India, con Nehru como primeiro ministro.

Coa independencia creáronse dous Estados: Paquistán, de maioría musulmá, con dous territorios separados por miles de quilómetros, e a India, de maioría hindú. A participación fíxose no medio da violencia entre hindús, musulmá e sijs. O mesmo Gandhi foi asasinado o 30 de xaneiro de 1948 por un hindú contrario aos seus postulados de convivencia pacífica entre tódalas relixións. Millóns de persoas das dúas confesións víronse obrigados a desprazarse cara o Estado da súa relixión.

— O caso de Caxemira, de maioría musulmá pero incluída na India por decisión do seu príncipe ten provocado varias guerras entre a India e Paquistán, que reclama esa rexión, a primeira guerra de 1947 a 1949. Paquistán Oriental independizouse en 1971 despois dunha guerra civil na que a India apoiou aos separatistas.

O enfrontamento entre a India e Paquistán continúa na actualidade, coa cuestión de Caxemira como principal motivo. A pesar de que grandes bolsas de poboación vive na miseria en ambos países, os Estados destinan gran parte do seu orzamento a programas militares, contando os dous coa bomba atómica. A situación internacional despois do 11-S e a invasión de Afganistán e Iraq por EE UU non fai agardar unha solución duradeira do conflito entre as dúas antigas colonias británicas.